

МЕДІАОСВІТА

Тетяна ДЕБЕЛА,

*учитель історії Ріпкинського ліцею Ріпкинської селищної ради
Чернігівського району Чернігівської області*

**МЕДІАОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ
СОФІЇ РУСОВОЇ**

Одна з найактуальніших педагогічних проблем – вплив інформації на дітей, особливо старшого шкільного віку. Необхідно розробити інструменти, які допомагатимуть убезпечити учнів від впливу пропаганди та маніпуляцій свідомістю. Непереверена інформація, заклики до війни, пониження цінності родинних відносин, виникнення залежності від комп'ютерних ігор, ранні статеві зв'язки та багато іншого – все це стає результатом впливу мас-медіа на підсвідомість підростаючого організму.

Інформаційна глобалізація вплинула на людське сприйняття свого існування. І це сприйняття стало цілком залежним від того, як його подають медіа, які створені самими ж людьми. Для того, щоб уміти аналізувати та оцінювати інформацію, людина повинна бути медіакомпетентною, тобто такою, яка здатна уникати маніпуляцій та підтасувань.

Тут на допомогу приходить медіаосвіта, покликана формувати модель, яка заохочує людей замислюватися над тим, що вони дивляться, бачать, читають. Завдання медіаграмотності полягає в трансформації медіаспоживання в активний та критичний процес, допомагаючи людям краще усвідомити потенційну маніпуляцію, а також допомогти зрозуміти роль масмедіа та засобів масової інформації в формуванні громадської думки.

Медіаграмотність – базовий елемент політики у сфері споживання інформації, й вона має охоплювати всі категорії людей протягом усього їхнього життя для того, щоб допомогти їм практично та творчо використовувати медіа [1].

Медіаосвіта спрямована на розвиток вербальних, візуальних, аудитивних, технічних і соціальних навичок та вмінь [2]. Необхідно навчити учнів у школі медіакультури, тобто вміню будувати комунікації з медіа, формувати медіакомпетенцію.

Розглянемо розуміння медіаосвіти з огляду на педагогічні напрацювання української просвітительки Софії Русової. Здавалося б, яка мова про медіаосвіту та медіаграмотність може йти наприкінці XIX – початку XX століття. Проте, аналізуючи праці Софії Русової можна ствердно говорити про те, що вже тоді основи медіаосвіти закладалися в основу навчання та виховання дітей. С. Русова писала: «Не накачувати в дитячі голівки знання, мов у порожні пляшки, а викликати в дітях намагання самим відшукувати нові духовні скарби. Треба давати змогу дітям самим знайти відповіді на наріжні питання, які перед їх розумом постануть, даючи, звичайно, деяку допомогу в справі правдивого розв'язування, але ніколи не забуваючи, що розум дитини – то багаття, до якого ми можемо лише підкладати дрова, а горітиме воно вже своїм власним вогнем» [3]. Вже тоді відома українська діячка вбачала важливу роль у процесі виховання національно свідомої особистості вчителя, як медіаграмотної частини суспільства, орієнтуючись на догми медіакомпетентності.

Значну роль Софія Русова приділяла національному вихованню. Вона закликала працювати на благо українського народу: «Життя не жде, воно кличе нас до роботи. І доля, щастя нашого народу залежить від того, як ми проведемо в життя дороге, велике гасло: вільна національна школа для виховання вільної, свідомої, дугої нації» [3]. І як раз суспільно-гуманітарні дисципліни дають змогу виконати це завдання. Достовірно розібратися в історичних процесах, не викривлюючи факти і адекватно аналізуючи їх наслідки, якраз і дає можливість наявності медіаграмотності в молодого покоління. За ними майбутнє, і від того, як вони сприймають навколишній світ, залежить добробут суспільства.

Софія Русова щиро і глибоко вірила, що всебічно розвинена особистість зможе принести якомога більше користі суспільству, Україні, забезпечити на цій основі повну соціальну гармонію, особисте щастя. Тільки виховання, на думку Русової, має змогу дати нам нове громадянство, складене зі справжніх громадян [3]. Вчення Русової глибоко перекликається із сьогоденням. Завданням освіти є на сьогодні – навчити дітей протистояти впливу пропагандистської діяльності країн-агресорів, які анонсують знищення певної нації. Виокремлення з величезного потоку маніпулятивної інформації достовірно дасть змогу сформувати національно свідому особистість.

У творах Русової читаємо: «Головне завдання морального виховання – це вироблення характеру. Людину ми найбільше цінимо не за її знання, а за її характер, – він найбільше важить у зносинах між собою, він дає змогу людині досягнути найвищі моральні блага» [3]. І тут одразу ж спливає на думку те, що характер людини можна виробити завдяки інструментам, доступним у процесі вивчення історії. Адже історія – це не лише фактаж. А й вміння аналізувати події, їх причини та наслідки. І головне – твердий характер особистості дозволяє на основі негативного досвіду в історії людства впливати на недопустимість повторення його в майбутньому. Критичне мислення та оцінка історичних подій дає можливість сформуватись особистості як такій, яка здатна протистояти впливу неправдивої інформації, уникати маніпуляції та пропагандистських закликів.

Особливу увагу Софія Русова приділяла формуванню навичок читання, причому не поверхнево переглядати книги, а вибирати з них все цінне й корисне, що міститься на сторінках книжок. Можна стверджувати, що просвітителька говорила про роботу з текстом, про формування навичок виокремлення важливого і достовірного з медіаджерела.

Попри сторічну віддаленість від становлення української ідентичності ми можемо стверджувати, що надбання Софії Федорівни Русової вже є початком формування української медіакультури.

Список використаних джерел

1. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.; Центр вільної преси. Академія української преси, 2016. URL: <https://www.aup.com.ua/book1/>.
2. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. URL: <https://www.aup.com.ua/upload/ogliad.pdf>.
3. Педагогічна спадщина Софії Русової в контексті сучасності: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 24–26 березня 2016 р. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2016. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2016/PS_Sofii_Rysovoi.pdf.